

colecția monografii

IOANA CRISTINA VIDA

EXERCITIUL ATRIBUȚIILOR PREȘEDINTELUI ROMÂNIEI

IOANA CRISTINA VIDA

EXERCITIUL ATRIBUȚIILOR PREȘEDINTELUI ROMÂNIEI

Ediția a II-a, revăzută și adăugită

Universul Juridic

București

- 2024 -

Capitolul I

Premisele sociale, politice și juridice ale structurii piramidale a statului

Dreptul, în esența sa, se face cunoscut prin prisma celor două elemente structurale care contribuie la crearea și punerea sa în aplicare. Astfel, pe de o parte, vom avea actele care concretizează dreptul în vigoare și, pe de altă parte, autoritățile reprezentative care au menirea de a elabora normele juridice, de a pune în executare legislația și de a o interpreta. Fiecare element structural impune, prin propria existență, o ierarhie.

Astfel, ierarhia actelor normative asigură supremația Constituției în raport cu legile, ordonanțele, hotărârile, ordinele miniștrilor, hotărârile Consiliilor județene și locale, dispozițiile primarului. Ca într-o păpușă Matroska, regăsim în interiorul acestei structuri ierarhice, piramida legilor. La baza acestei structuri se află legile ordinare, pe treapta imediat următoare legile organice și, în vârf, legile constituționale.

Celălalt element structural implică autoritățile publice care au prerogative nemijlocite în organizarea și funcționarea statului, în crearea dreptului, în organizarea legii și interpretarea ei.

Principalele autorități publice sunt cele direct implicate în procesul de organizare și funcționare a statului: Parlamentul, ca reprezentant al puterii legislative, președintele și Guvernul, reprezentând puterea executivă și autoritatea judecătorească. În lumina constituțională, aceste autorități se află sau ar trebui să se afle, pe poziții de egalitate.

Cu toate acestea, în spațiul public, autoritatea statală, care se bucură de cel mai mare interes, este președintele republicii. Din perspectivă sociologică această chestiune este firească, în special, datorită continuității ADN-ului arhetipal. De la începutul existenței, oamenii au fost conduși – de frică, de zeități, de alți oameni cu vocație de căpetenie – voievod, boier, domn, principe, rege, monarh, împărat, suveran, țar, han, maharajah, sultan, calif, emir, comandant, șef de stat, președinte.

Lupta împotriva terorii, a dictaturii și a totalitarismului a adus în prim-plan principiul separației puterilor în stat și nevoia unui lider statal, îndrituit să coordoneze mecanismul puterii publice.

Conceptul de „președinte al statului” a apărut aproape simultan pe două continente – Europa și Statele Unite ale Americii, inspirat de cuvântul latin

„*praesidens*”, care reflecta ideea de a întâmpina, de a avea o acțiune premergătoare, de a reprezenta.

În 1755, Filippo Antonio Pasquale di Paoli a fost ales președinte al Republicii corsicane (nerecunoscută pe plan internațional), după ce a condus poporul corsican în calitate de comandat în lupta împotriva Republicii Genova, cu scopul dobândirii independenței. Filippo Antonio Pasquale di Paoli a creionat propriul tipar prezidențial, elaborând inclusiv proiectul vizionar al constituției republicii, în limba italiană, recunoașterea votului feminin, liberalismul. Primele măsuri luate au fost înființarea unei administrații de stat, a justiției, a armatei, a universității de stat și a Ordinului Sfântului Devot (1757) în cinstea sfântului patron al insulei, Mucenița Devota din Corsica.

Destinul acestei republici a fost curmat în 1769, fără a fi recunoscută pe plan internațional, motiv pentru care se bucură de notorietate instituția prezidențială inventată pe teritoriul Statelor Unite ale Americii.

Astfel, în 1787, Confederațiile americane și-au propus asigurarea unității și a continuității federale, într-un context social și economic dificil. Pentru aceste considerente, delegațiile statelor federate s-au reunit în cadrul Conferinței confederației, la Philadelphia, cu scopul redactării și adoptării unei Legi fundamentale, recunoscute la nivel unanim. În Convenție, fiecare stat – indiferent de numărul de delegați – avea dreptul la un vot. Astfel, trezeci și nouă dintre cei cincizeci și cinci de delegați au susținut adoptarea noii Constituții. Această Constituție a creat o nouă ordine de drept, modificând drastic peisajul instituțional. Congresului i-au fost acordate noi puteri pentru a putea reglementa aspecte de ordin economic, monetar sau de apărare națională.

George Washington a fost ales președinte al Convenției de redactare și elaborare a Constituției, iar la 30 aprilie 1789, Colegiul electoral l-a ales, în unanimitate, pe George Washington președinte, și apoi, în alegerile din 1792, pentru un mandat secund.

El rămâne, până astăzi, singurul șef de stat american care a întrunit 100% voturile electoratului.

Prerogativele funcției prezidențiale, așa cum s-au perpetuat, în mare măsură, până în zilele noastre, urmăresc cu fidelitate personalitatea și înțelepciunea primului președinte american. Astfel, șeful statului putea să controleze activitatea membrilor puterii executive, să aibă drept de *veto* împotriva legislației cu care nu era de acord, să aibă calitatea de comandant și șef al armatei, să nu aibă mai mult de două mandate în calitate de șef de stat.

Pe harta geopolitică a Europei, un moment de cotitură l-a constituit Franța, în 1848, când a fost răsturnată monarhia Orleans (1830-1848) și a fost proclamată cea de A Doua Republică. Urmare a abdicării Regelui Louis-Philippe, a fost creată o Adunare Constituantă, care a încercat să soluționeze problemele